

איך לקיים שיעור בחירה

"בחירה" היא פעולה בסיסית נוספת המהווה מרכיב חשוב בחשיבה. הפעולה עשויה להופיע בצורות שונות - כבחירה, כשיפוט, או כהתאמה - אבל התהליך הבסיסי דומה. מדובר בדרישות הקיימות ובבחינה של מידת מילויין. אם משהו מתאים לדרישותינו, אנו בוחרים בו - יהיה זה בית, עבודה חדשה, מכונת, הסבר, תכנית פעולה או פתרון לבעיה.

בחירה היא תהליך כללי של ניסיון למצוא משהו המתאים לדרישותינו. באופן מעשי, עשויים להתרחש שלושה מצבים:

1. יש למצוא משהו העונה על הדרישות.

מה מתאים לזה?

הפעולה כוללת מודעות לדרישות, ואז חיפוש אחר משהו שיענה עליהן.

2. לבחון על-מנת לראות האם אותו משהו שמוצע (הסבר, פתרון וכו') מתאים או אינו מתאים.

האם קיימת התאמה טובה?

הפעולה כוללת התבוננות על-מנת לראות באילו נקודות הדרישות נענות ובאילו לא.

3. בחירה מתוך אפשרויות שונות.

מהו הדבר המתאים ביותר?

בפעולה זו מחליטים על סדר העדיפויות לדרישות (כלומר, עושים ער"ב עליהן) ואז בוחרים איזו מן האפשרויות מתאימה ביותר לעדיפויות.

הדגש בשיעור הוא על "דרישות" ו"התאמה". במהלך השיעור המורה יכול לבקש מהתלמידים לרשום את הדרישות בסדר עדיפויות. תמונה ברורה של הדרישות הופכת את הבחירה לקלה הרבה יותר.

על השיעור לפתוח בדוגמה מקומית. למשל, המורה יכול לומר: "תארו לעצמכם שגיליתם שרק מחצית מן התלמידים הגיעו לבית-הספר בבוקר מסוים. איזה הסבר יכול להיות לזה? איזה הסבר יתאים?". ניתן לדון בבעיה עם הכיתה ולבחון את ההסברים השונים המועלים, על-מנת לראות האם הם אכן מתאימים.

הצעות:

הייתה מגפה ומחצית התלמידים חלו (אבל האם זה יהיה פתאומי כל-כך ובהיקף כה גדול?). ההורים שמעו ברדיו על מתלה חמורה המתפשטת בבתי-הספר בבוקר מסוים. איזה הסבר יכול להיות לזה? איזה הסבר יתאים? נשלחו הודעות להורים על חופשה, אך במחצית מההודעות השתרבבה טעות בתאריך (לכך בוודאי היו שמים לב ומתקנים). התאריך על כל ההודעות היה מוטעה, אבל רק מחצית מההורים שמו לב לתיקון ההודעה המקורית.

תרגול

(ראו את קטע התרגול בכרטיס העבודה של התלמיד)

התלמידים עובדים בקבוצות אבל גם יחידים יכולים לשאול שאלות או להתבקש לענות על שאלות.

1. את התרגיל הזה במצעות כל הקבוצות. המורה מציג תמונה חיה של האנייה מרי סלסט המשייטת; יומן הנסיעות מעודכן והכול נראה תקין כשהאנייה נמצאת נטושה בלב ים, בעוד סירות ההצלה שלה במקומן. הקבוצות בודקות את ההסברים המוצעים (3-4 דקות) ומציינות בדיוק היכן ההסברים מספקים והיכן אינם מספקים. אחר-כך התלמידים יכולים להקדיש מעט זמן למציאת הסברים טובים יותר.

הצעות:

מתאים: היעלמות הצוות והנוסעים;
היעלמות של כולם לתמיד;
שודדי-ים היו יכולים להוות סיבה טובה לנטישת האנייה.

לא-מתאים: יש להניח שהיה צריך להיות סימן כלשהו לנוזק או פתק ובו מידע כלשהו;
שודדי-ים היו לוקחים את האנייה, או לפחות בוזזים אותה;
מדוע ששודדי-הים ירצו להשאיר את כל הציוד שלם?

2-5. הקבוצות מתמודדות עם תרגיל אחד או שניים מבין התרגילים האלה. רצוי שיתמודדו עם שני תרגילים, אבל ייתכן שניתן לבצע זאת רק בשיעור כפול. הנקודה החשובה כאן היא שהקבוצות יבינו בבירור את הדרישות ואת הקדימויות. המורה יכול לומר: "מצאו מהן הדרישות, סדרו אותן בסדר עדיפויות, ואז תפשו מה מתאים להן". בסופן של 5 דקות מטילים על אחת הקבוצות להציג את תפוקתה, כשהקבוצות האחרות מוסיפות לכך או מעירות. הקבוצה הנבחרת מעלה את הצעותיה ראשונה. (לחלופין, אפשר לבקש מכל קבוצה בתורה להציג את רשימת הדרישות שלה).

6-7. בחרו אחד מהתרגילים האלה. הקבוצות שוקלות מהן התכונות של האדם שבו מדובר ותוך שתברי הקבוצה משחקים תפקיד של יועץ לבחירת מקצוע הם בוחרים באחד מהמקצועות המוצעים. בתחילה יש להגביל את המקצועות לאלה שברשימה, ורק לאחר מכן ניתן להציע מקצוע שאינו נמצא ברשימה. כל קבוצה מחליטה לעצמה ואז מציגה את בחירתה. המורה עשוי לבקש מקבוצה מסוימת להסביר את בחירתה.

8. כל הקבוצות מתמודדות עם תרגיל זה. הקבוצות בוחרות לכל אחד מהמצבים הנתונים את הפעולה המתאימה לו ביותר מתוך הפעולות הרשומות. בכל פעולה ניתן להשתמש פעם אחת בלבד (כלומר, המשימה היא לחלק את הפעולות בין המצבים).

הצעות:

עיר או כפר - חש"ם (נקודות חיוביות, שליליות ומעניינות);

מסע נגד זיהום-אוויר - שמ"י (להגדיר את המטרות);

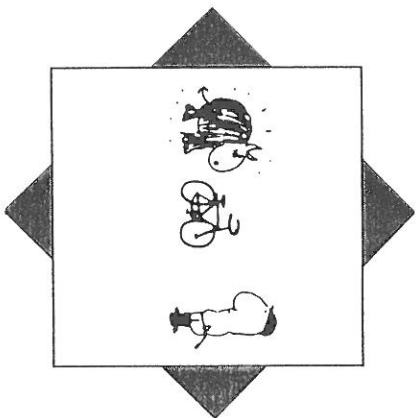
מאשימים אותך במקום את חברך - חא"ב (למצוא דרכי פעולה חלופיות הפתוחות לפניך);

ניסיון לפתור סכסוך עבודה - מח"א (להתבונן בנקודות המבט השונות על הבעיה);

תקציב חינוך שאינו מספיק - ער"ב (לקבוע את הקדימויות לשימוש בכסף).

אזוארקי קי-מנון - קורט חשיבה 2: ארגון
 כרטיסי עבודה לתלמיד

4. התיקה

במקרה פירושה לבחור משהו שמספק את דרישותיכם. הדבר הראשון הוא לדעת מתי דרישותיכם. הדבר השני הוא לדעת האם אותו משהו אכן מספק את דרישותיכם.

הפעלה

שאלו את השאלה:

מה מתאים לזה?

כאשר ידועות לכם הדרישות ונכשיו עליכם לחפש סביבכם משהו שהולם דרישות אלה.

האם התאמתם שונה?

כאשר עליכם לבדוק האם משהו שמוצע לכם חולם או לא.

מהו הדבר המתאים ביותר?

כאשר עליכם לבחור מבין אפשרויות שונות את המתאימה ביותר.

בכל המקרים עליכם למצוא דברים שמתאימים או שמספקים את הדרישות דברים שלא מתאימים, ואז להחליט אילו מן הדברים הללו הם החשובים ביותר.

אזוארקי קי-מנון - קורט חשיבה 2: ארגון
 כרטיסי עבודה לתלמיד

תרגול

1. אחת הפרישות הימניות המיסודיות ביותר הייתה פרישת האנייה מלי קלש אשר נמצאה מפלגה באוקיינוס האטלנטי. אך לא נמצאו בה נוסעים או אנשי-צוות וגם לא תפסים. סיבות החבלה היו על הסיפון ולא היה כל סימן שתחתית האנייה קרוב.
2. **הסבר:** האנייה נכנסה לשרד-ים אשר שבו את כולם, ואז אנייה שדודי-חיים שקעה בסערה וכולם טבעו.
3. רשמו את התקודות שבהן החסר מותאים ואת אלה שבהן אין הוא מתאים. הציעו חסרן אחר שלדעתכם מתאים יותר.
4. איזה מאמצעי התברר הבאים מתאים ביותר לדרישותי? (ערכו רשימת דרישות).
5. אומנים, אופטיק, מכוננית, אוטובוס, רכבת-תחתית, רכבל, עגלה, מעלית.
6. בניין בית-הספר שלכם הוכרז כבלתי בטוח כי יש בו סדק בקורה. מבקשים מכם להציע בניינים אחרים בסביבה שבהם ניתן להשתמש כבית-ספר זמני. הציעו בניינים כאלה וקבעו באיזו מידה הם אכן מספקים את הדרישות.
7. בדרך-כלל מראיינים אנשים למשרות. האם ניתן לבחור אנשים למשרת גם בדרך אחרת?
8. חקל מספיש דרך טובה לקפוץ על גודל האוכסליה בעולם. מציעים לשם במי השתייה חומר כימיקל המונע הריון. האם זה תואם את הדרישות?
9. נער אינטליגנטי אבל עצלן, אוהב שיחה לו כסף אך אינו מוכן לקבל חוראות מאיש. הוא בעל כוח סבל ואוהב אנשים, אבל הוא גם זאגן.
10. איזה מתקצועות תבאיים מתאים לו ביותר, ומדוע?
11. בגל, מוכר-מכוניות, מורה, פוליטיקאי, איכר, רופא, עיתונאי.
12. נערה חרדה שאפתנית אינה מצליחה במבחנים. מהו מאור היא מתחילה להשתמש. היא טובה מתמטיקה, אך אינה טובה בלשון. היא מעדיפה לגור בפפר.
13. איזה מתקצועות תבאיים יתאים לה ביותר ומדוע?
14. מדענית, מוצבת, מורה, מנחתת מערכות-מחשב, שחקנית, מוזיקנית, רופאה, סוכנת-נסיעות, ספורט.
15. בכל אחד מן המצבים הבאים כדאי לציג אחד מן הדברים הבאים: שפי"י, ער"ב, חא"צ, מח"א, חש"ם.
16. * איזה מכם מתאים ביותר לכל מצב?
 - יש להחליט חוכן לגור: בעיר או בכפר.
 - האם ייתכן שישו דברים שונים יתאימו באותה מידה?
 - אמהת עזרה לב לארגן מסע בגן זיכרון-האוויר.
 - אמהת נמצאת עם חבר שגונב משהו ומאשימה אותו בגניבה.
 - אמהת מנסה ליישב סכסוך עבודה בין עובדים ומעוניינת בקשר לשכר.
 - תקציב החינוך אינם מספיקים.
17. *
 - מתי מספיקה החטמה טובה?
 - האם ייתכן שישו דברים שונים יתאימו באותה מידה?
 - מה קורה כאשר אדם מתקשים להחליט מה עונה בצורה הטובה ביותר על הדרישות?
 - מה חשוב יותר: לכלול בתחילת החטמה את התקודות שאדם רוצים שתקיימו או את התקודות שאדם רוצים למנוע?

תהליך

דיון

- מתי מספיקה החטמה טובה?
- האם ייתכן שישו דברים שונים יתאימו באותה מידה?
- מה קורה כאשר אדם מתקשים להחליט מה עונה בצורה הטובה ביותר על הדרישות?
- מה חשוב יותר: לכלול בתחילת החטמה את התקודות שאדם רוצים שתקיימו או את התקודות שאדם רוצים למנוע?

תהליך

(ראו את קטע התהליך בכרטיס העבודה של התלמיד)

דיון פתוח של הכיתה כולה, שבו התלמידים מייצגים את עצמם ולא קבוצה כלשהי.

- מתי מספיקה התאמה טובה?
- האם ייתכן ששני דברים שונים יתאימו באותה מידה?
- מה קורה כאשר אתם מתקשים להחליט מה עונה בצורה הטובה ביותר על הדרישות?
- מה חשוב יותר: לכלול בתהליך ההתאמה את הנקודות שאתם רוצים שיתקיימו או את הנקודות שאתם רוצים למנוע?